

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาทัศนคติของบุคลากร โรงพยาบาลลานนา จังหวัดเชียงใหม่ ต่อการระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง โดยมีขอบเขตการศึกษาคือ บุคลากรโรงพยาบาลลานนาที่ปฏิบัติงานระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม ถึง 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ใน การศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้ทฤษฎีสององค์ประกอบ (Two factor s' theory) ของ Frederick Herzberg ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ของ Abraham Maslow ทฤษฎีทัศนคติ ทฤษฎี ISO และทฤษฎีโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง

ระเบียบวิธีการศึกษา การได้มาของข้อมูล และแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่าง ๆ เช่น วารสาร หนังสือ และงานวิจัย ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการออกแบบสอบถาม (Questionnaire) ประชากรจำนวน 381 คน กำหนดขนาดตัวอย่างเท่ากับ 192 ตัวอย่าง โดยใช้ตารางมาตรฐานว่าด้วยขนาดของประชากรและกลุ่มตัวอย่างของ Robert V. Krejcie และ Earyle W. Morgan ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งพวก (Stratified Random Sampling) และใช้ตารางเลขสุ่ม โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการที่จะทำงานภายใต้การระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามมาตรการของโรงพยาบาลลานนาในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของบุคลากรที่ให้การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Means) สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) อธิบายความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในรูปการทดสอบความแตกต่างโดยวิธีไคสแควร์ (Chi - Square Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรของโรงพยาบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่อายุระหว่าง 31-40 ปี มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ปฏิบัติงานสัมพันธ์ใกล้ชิดผู้ป่วย มีระยะเวลาปฏิบัติงานตั้งแต่ 5 ปีลงมา

ด้านทัศนคติของบุคลากรโรงพยาบาลลานนาต่อการระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง พบว่าองค์ประกอบ ทัศนคติด้านความรู้ความเข้าใจโดยส่วนใหญ่ บุคลากรโรงพยาบาลลานนามีความรู้เกี่ยวกับโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ช่องทางในการติดต่อของโรค การเฝ้าระวังโรค และการป้องกันตนเองไม่ให้ได้รับเชื้อโรค

องค์ประกอบ ทัศนคติด้านความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการที่จะทำงานภายใต้การระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง พบว่าส่วนใหญ่บุคลากรโรงพยาบาลลานนามีความกลัวที่จะได้รับเชื้อโรค และเสียชีวิตจากการให้การดูแลผู้ป่วย มีความรู้สึกภาคภูมิใจที่สามารถให้การดูแลผู้ป่วยจนกระทั่งมีอาการเป็นปกติ รู้สึกว่าโรงพยาบาลจะมีชื่อเสียง บุคลากรได้รับคำยกย่องชมเชยจากการให้การดูแลผู้ป่วย จะดูแลผู้ป่วยอย่างเต็มความสามารถโดยไม่ลาหยุดงานเพื่อหลีกเลี่ยงการให้การดูแลผู้ป่วย และมีความมั่นใจในมาตรการของโรงพยาบาลที่จะป้องกันการแพร่กระจายของโรค ในขณะที่มีความต้องการสวัสดิการเป็นพิเศษในการดูแลผู้ป่วยดังกล่าว

องค์ประกอบ ทัศนคติด้านการปฏิบัติงานตามมาตรการของโรงพยาบาลในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง พบว่าส่วนใหญ่บุคลากรโรงพยาบาลลานนาปฏิบัติตามมาตรการของโรงพยาบาลในการป้องกันโรค โดยที่ไม่มีความแตกต่างกัน จำแนกตามเพศ อายุ และลักษณะของงานที่ปฏิบัติ

สภาพปัญหาของบุคลากรที่ให้การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ได้แก่ อุปกรณ์ป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคไม่เพียงพอ ผู้ป่วยปกปิดประวัติสัมผัสกับผู้ป่วยโรคซาร์สหรือกลับจากประเทศกลุ่มเสี่ยง และบุคลากรมีความกลัวในการให้การดูแลผู้ป่วยโรคซาร์ส

ข้อเสนอแนะของบุคลากรที่ให้การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ได้แก่ ควรสื่อสารให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงาน จัดให้มีอุปกรณ์ในการป้องกัน การรักษาโรคอย่างเพียงพอ และควรให้ความรู้เกี่ยวกับโรคซาร์สให้แก่ผู้ป่วย ญาติ และประชาชนทั่วไป

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาทัศนคติของบุคลากรโรงพยาบาลลานนาจังหวัดเชียงใหม่ต่อการระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง พบว่าบุคลากรของโรงพยาบาลลานนาส่วนใหญ่ มีความรู้

ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80.94 มีความรู้สึกกลัว และมีความรู้สึกเห็นด้วยกับความต้องการในการทำงานภายใต้การระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 และปฏิบัติตามมาตรการของโรงพยาบาลในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 93 ซึ่งเข้าได้กับทฤษฎีทัศนคติ ซึ่งกล่าวถึงความเห็นของนักจิตวิทยาที่ว่า ทัศนคติของบุคคลย่อมแสดงถึงความรู้ความเข้าใจที่บุคคลนั้นมีต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ซึ่งบุคคลต้องประเมินคุณค่าของสิ่งนั้น โดยอาศัยความรู้สึกเดิมที่มีก่อน เป็นเครื่องมือช่วยอาจจะเป็นความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้สึก ของบุคคลแต่ละคนไป ที่อาจสนับสนุนความชอบ ไม่ชอบ ต่อสิ่งนั้นสิ่งนี้ จึงเป็นการแสดงออกซึ่งความเชื่อ ความรู้สึกที่ตนมีออกมา¹

จากการวิเคราะห์คำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง พบว่าคำถามที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบถูกน้อยที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ ข้อความที่ 3 และข้อความที่ 7 ซึ่งแสดงถึงความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ผู้ตอบแบบสอบถามตอบถูก คิดเป็นร้อยละ 47.9 และ 62.5 ตามลำดับ สำหรับข้อความที่ 6 แสดงถึงความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการป้องกันไม่ให้ติดเชื้อโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ผู้ตอบแบบสอบถามตอบถูก คิดเป็นร้อยละ 56.3 ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่โรงพยาบาลจะต้องให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวแก่บุคลากรเป็นระยะ ๆ และมีการประเมินผลว่าผู้รับมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวเพิ่มขึ้นหรือไม่หลังจากที่ได้รับการอบรมแล้ว

เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิงและเพศชายมีความรู้ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่ามี 3 ข้อความใน 10 ข้อความ มีความรู้ความเข้าใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในจำนวน 3 ข้อความ พบว่า 2 ข้อความ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปมีความรู้มากที่สุด แสดงว่า บุคลากรโรงพยาบาลสถานที่ที่มีอายุมากยังมีความตั้งใจที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคระบาดร้ายแรง ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี มีความรู้ที่น้อยที่สุดในเรื่อง พื้นที่ที่มีการระบาดของโรค ยาที่รักษาโรค และกลุ่มเสี่ยงที่จะได้รับเชื้อโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ที่อายุน้อยที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล มีความรู้พื้นฐานต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และไม่มีความสนใจในการเปิดรับความรู้จากภายนอก ดังนั้นโรงพยาบาลจึงต้องเน้นให้ความรู้ในคนกลุ่มนี้เป็นพิเศษและมีการประเมินผลการฝึกอบรมเป็นระยะตามความเหมาะสม

¹ วรรณิการ์ ภูประเสริฐ, จิตวิทยาผู้บริโภค, เชียงใหม่ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538, หน้า 77

ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่ปฏิบัติงานในแผนกต่าง ๆ กัน ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาถึงลักษณะงานที่สัมผัสกับผู้ป่วย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ต่างกันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติ 3 ข้อความจาก 10 ข้อความ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดผู้ป่วยมีความรู้มากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ปฏิบัติงานใกล้ชิดผู้ป่วยอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะผู้ที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดผู้ป่วยมีความต้องการศึกษาหาความรู้ในการป้องกันตนเอง เพื่อลดความเสี่ยงที่จะได้รับเชื้อโรคจากผู้ป่วย ซึ่งแพร่กระจายเชื้อได้ง่าย ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ได้สัมผัสโดยตรงกับผู้ป่วยอาจไม่เห็นความจำเป็น

เมื่อพิจารณาถึงระดับความรู้สึก ความคิดเห็น และความต้องการที่จะปฏิบัติงานภายใต้การระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยกับข้อความที่ 4 ที่ว่า มีความกลัวที่จะติดเชื้อโรค และเสียชีวิตจากการให้บริการผู้ป่วยโรคซาร์ส หลังจากที่เราพบว่า มีการระบาดของโรคซาร์สในต่างประเทศ และเห็นด้วยกับข้อความที่ 3 ที่ว่า จำนวนผู้ป่วยทั่วไปจะลดลง ถ้ามีผู้ป่วยโรคซาร์สเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคที่ระบาดในต่างประเทศ เป็นผลให้บุคลากรทางการแพทย์เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก จึงเกิดความกลัว ซึ่งตรงกับทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมนุษย์ ซึ่งกล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่ตลอดเวลา และมีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูงตามลำดับความสำคัญ และความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเป็นความต้องการในระดับต้น ๆ ของมนุษย์ และการค้นพบดังกล่าวยังสอดคล้องกับการศึกษาของเฮวลา เลิศชีวกานต์ ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการดูแลผู้ป่วยเด็กโรคเอดส์ ซึ่งเป็นโรคติดต่อร้ายแรงไม่มียารักษาให้หายขาดเช่นเดียวกับโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง กับความวิตกกังวลของพยาบาลในงานการพยาบาลผู้ป่วยกุมารเวชศาสตร์โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ พบว่าพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยเด็กและทารกมีระดับความวิตกกังวลในระดับปานกลาง ร้อยละ 65.0 และสอดคล้องกับการศึกษาของรีดและคณะพบว่า พยาบาลร้อยละ 80 รู้สึกกลัวต่อการติดเชื้อเอดส์ เมื่อพิจารณาถึงข้อความที่ 1 และข้อความที่ 2 ในแบบสอบถามที่กล่าวว่า มีความรู้สึกภาคภูมิใจที่สามารถให้การดูแลผู้ป่วยโรคซาร์สจนกระทั่งมีอาการเป็นปกติ และรู้สึกว่าโรงพยาบาลจะมีชื่อเสียง และบุคลากรได้รับการยกย่องชมเชยจากการดูแลผู้ป่วยโรคซาร์สอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามโดยเฉลี่ยเห็นด้วย ซึ่งเข้าได้กับปัจจัยกระตุ้น(Motivation Factor) ในทฤษฎีสององค์ประกอบของ Herzberg ซึ่งเป็นความรู้สึกในด้านที่ดี และเป็นการจูงใจภายในของงานตนเอง ทำให้เกิดความพอใจในงานขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ โดยคนจะถูกจูงใจในการให้ผลผลิต เช่น ความสำเร็จของงาน ความรับผิดชอบ การยอมรับนับถือลักษณะงานโดยตัวของมันเอง เมื่อพิจารณาข้อความในแบบสอบถามที่แสดงถึงสวัสดิการที่ได้รับจากการดูแลผู้ป่วยโรคซาร์สคือ ได้ลา

หยุดพักงานเป็นเวลา 10 วัน โดยได้รับเงินเดือนปกติ ข้อความที่ 5 และข้อความที่ 11 ที่กล่าวถึงมาตรการของโรงพยาบาลในการป้องกันการแพร่กระจายโรคร้ายไปยังบุคลากรของโรงพยาบาล และมีการจัดห้องเฉพาะที่แผนกผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน เพื่อให้การดูแลผู้ป่วยโรคร้าย ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นด้วย ซึ่งเข้าได้กับปัจจัยค่าจูน(Hygiene Factor) ของทฤษฎีสององค์ประกอบ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ป้องกันมิให้คนเกิดความไม่พอใจในงานที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มิได้เป็นแรงจูงใจที่จะทำให้เกิดผลผลิตเพิ่มขึ้น แต่จะส่งเสริมให้คนที่ทำงานได้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยเท่านั้น เป็นการจูงใจภายนอกของงาน เมื่อพิจารณาถึงข้อความที่ 7 ที่กล่าวว่า จะลาหยุดงานเพื่อหลีกเลี่ยงการดูแลผู้ป่วยโรคร้าย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วย และข้อความที่ 8 ที่กล่าวว่า จะดูแลผู้ป่วยอย่างเต็มความสามารถ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วย แสดงว่า บุคลากรของโรงพยาบาลลานั้นมีจริยธรรมในการให้บริการผู้ป่วย มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ ทั้ง ๆ ที่อาจจะได้รับอันตรายถึงชีวิตจากการให้การดูแลผู้ป่วยโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ซึ่งมีอัตราการแพร่กระจายโรคไปยังบุคลากรทางการแพทย์ได้สูงมาก อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงข้อความที่ 6 ที่กล่าวว่า ไม่มีความกลัวในการให้บริการผู้ป่วยหลังจากที่โรงพยาบาลมีมาตรการป้องกันการโรคร้าย และข้อความที่ 12 ที่กล่าวว่า คิดว่าบรรยากาศในการทำงานจะไม่แตกต่างจากการให้บริการผู้ป่วยปกติ ถ้ามีผู้ป่วยเข้ารับบริการที่โรงพยาบาล ผู้ตอบแบบสอบถามรู้สึกเฉย ๆ แสดงว่าบุคลากรส่วนใหญ่มีความกลัว และไม่มีความมั่นใจมากนักกับมาตรการในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคของโรงพยาบาล ดังนั้นโรงพยาบาลจึงควรที่จะจัดให้มีมาตรการในการป้องกันโรคที่เข้มงวดยิ่งขึ้น รวมทั้งการจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นในการป้องกันบุคลากรจากการติดเชื้อโรคร้ายแรงดังกล่าว เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของระดับความรู้สึก ความคิดเห็น และความต้องการที่จะทำงานภายใต้การระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง จำแนกตามเพศและอายุ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อจำแนกตามแผนกที่ปฏิบัติงาน พบว่าส่วนใหญ่มีความรู้สึกความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ในขณะที่เมื่อจำแนกตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้นข้อความที่ 12 กล่าวว่าบรรยากาศในการทำงานไม่แตกต่างกับการให้บริการผู้ป่วยปกติ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับผู้ป่วยเห็นด้วย แสดงว่ามาตรการของโรงพยาบาลในปัจจุบันสามารถก่อให้เกิดความมั่นใจแก่บุคลากรที่ต้องสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วยได้ในระดับหนึ่ง

เมื่อพิจารณาถึงการปฏิบัติงานตามมาตรการของโรงพยาบาลในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง พบว่าบุคลากรส่วนใหญ่ของโรงพยาบาลปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าว โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 93 เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าว พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตาม

เพศ อายุ และลักษณะงานที่ปฏิบัติ แต่เมื่อพิจารณาถึงผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแผนกที่ปฏิบัติงาน พบว่า มีความแตกต่างกันในข้อความที่ 2, 4, และ 5 ซึ่งกล่าวถึงการเฝ้าระวังโรค และการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อโรคในผู้ป่วยที่ติดเชื้อทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงโดยไม่ทราบสาเหตุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามในฝ่ายแพทย์และฝ่ายพัฒนาคุณภาพ ปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าวน้อยที่สุด อาจจะเป็นเพราะแพทย์มีความมั่นใจในตนเองสูงในการวินิจฉัยโรค จึงไม่ได้ปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าวในบางกรณี สำหรับฝ่ายพัฒนาคุณภาพเป็นที่น่าแปลกใจว่า เหตุใดจึงไม่ปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าวทั้งที่หน่วยงานนี้ควรจะคอยกำกับควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรการที่โรงพยาบาลได้ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม โรงพยาบาลจะต้องมีมาตรการในการบังคับใช้ให้มีการปฏิบัติตามมาตรการการป้องกันโรคอย่างเคร่งครัด โดยเน้นให้บุคลากรของโรงพยาบาลทุกคนปฏิบัติตามมาตรการการป้องกันโรค ร้อยละ 100 เนื่องจากถ้ามีความบกพร่องในการเฝ้าระวัง และการป้องกันโรค อาจทำให้มีการแพร่กระจายเชื้อโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงออกไปอย่างรวดเร็วและกระจายออกไปในวงกว้างเนื่องจากผู้ติดเชื้อเพียงหนึ่งคนสามารถแพร่กระจายเชื้อโรคไปยังผู้ที่สัมผัสกับละอองฝอยของการไอจาม ซึ่งติดต่อได้ง่ายมากจนอาจจะไม่สามารถควบคุมผู้ที่ติดเชื้อโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงให้อยู่ในวงจำกัดได้ และจะต้องมีการกระตุ้นเตือนบุคลากรในแผนกพัฒนาคุณภาพให้ตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญของมาตรการการป้องกันโรคของโรงพยาบาลเพื่อที่จะเป็นหน่วยงานที่จะคอยชี้แนะและควบคุมให้มีการปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าวในแผนกอื่น ๆ อย่างเคร่งครัด

เมื่อพิจารณาถึงสภาพปัญหาของบุคลากรที่ให้การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง พบว่าปัญหาที่บุคลากรคาดว่าจะเกิดขึ้นมากที่สุด คือ อุปสรรคป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคไม่เพียงพอ หรือไม่มีความพร้อม มากที่สุด มีสาเหตุมาจากขณะที่มีข่าวการแพร่กระจายของโรคในระยะแรกในประเทศไทย มีความตื่นกลัวของบุคลากรทางการแพทย์ และประชาชนทั่วไปเป็นอย่างมาก ทางโรงพยาบาลลานนาไม่สามารถสั่งซื้อหน้ากากที่สามารถป้องกันโรคที่ดีที่สุดได้เพียงพอสำหรับบุคลากรทุกคน เนื่องจากสินค้าขาดตลาด โรงงานผลิตไม่ทันความต้องการ แต่ได้จัดให้สำหรับบุคลากรที่สัมผัสกับผู้ป่วยหรือมีความจำเป็นต้องใช้เท่านั้น ปัญหาที่รองลงมาคือผู้ป่วยและญาติปกปิดประวัติการสัมผัสโรคหรือเดินทางไปยังประเทศกลุ่มเสี่ยง ซึ่งเป็นเรื่องที่คาดหมายได้ว่าจะเป็นอย่างนั้นอยู่แล้วเนื่องจากผู้ป่วยเกรงว่าจะได้รับความรังเกียจและไม่ได้รับบริการทางการแพทย์ที่ดี เพราะอาจถูกสงสัยว่าได้รับเชื้อโรคที่มีการแพร่กระจายได้สูง โดยเฉพาะต่อผู้ให้บริการทางการแพทย์ ปัญหาที่บุคลากรคาดว่าจะพบเป็นอันดับที่สามคือบุคลากรมีความกลัวในการให้การดูแลรักษาผู้ป่วยชาวต่างชาติ ซึ่งตรงกับผลการศึกษาในครั้งนี้ อาจเป็นเพราะข่าวสารที่ได้รับพบว่า

บุคลากรทางการแพทย์ที่ให้การดูแลรักษาผู้ป่วยในต่างประเทศ เช่น ฮองกง ไต้หวัน เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก

5.3 ข้อค้นพบ

1. จากการประเมินความรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง พบว่าข้อความที่ผู้ตอบแบบสอบถามตอบถูกน้อยที่สุด 3 ข้อความ ได้แก่ ข้อความที่แสดงถึงความรู้เกี่ยวกับการพยากรณ์โรค ที่กล่าวว่า ผู้ป่วยร้อยละ 90 จะเสียชีวิตจากโรคนี้ ตอบถูกร้อยละ 47.9 ข้อความที่แสดงถึงความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงที่กล่าวว่า ถ้าเราแข็งแรง ออกกำลังกายทุกวัน นอนหลับเพียงพอ รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ จะป้องกันไม่ให้เป็นโรคร้ายได้ แม้สัมผัสเชื้อโรคโดยที่ไม่ป้องกัน ตอบถูกร้อยละ 56.3 และข้อความที่แสดงถึงความรู้เกี่ยวกับยาที่ใช้รักษาโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงที่กล่าวว่า ขณะนี้มียารักษาไวรัสที่เป็นสาเหตุโดยตรงของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงแล้ว ตอบถูกร้อยละ 62.5

2. จากการพิจารณาถึงค่าเฉลี่ยของความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการที่จะทำงานภายใต้การระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้สึกเฉย ๆ ในเรื่อง ไม่มีความกลัวในการให้บริการผู้ป่วย หลังจากที่โรงพยาบาลมีมาตรการในการป้องกันการแพร่กระจายของโรคร้าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 และบรรยากาศในการทำงานจะไม่แตกต่างจากการให้บริการผู้ป่วยตามปกติเมื่อมีผู้ป่วยโรคร้ายมาเข้ารับบริการที่โรงพยาบาล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 ข้อความดังกล่าวแสดงถึงความมั่นใจในมาตรการของโรงพยาบาลในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค และความหวาดกลัวในการให้บริการผู้ป่วยโรคร้าย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามยังไม่มี ความมั่นใจอย่างเต็มที่เกี่ยวกับมาตรการการป้องกันโรคของโรงพยาบาล และยังมี ความหวาดกลัวอยู่บ้างเมื่อมีผู้ป่วยโรคร้ายเข้ารับบริการที่โรงพยาบาล

3. จากการประเมินข้อความที่แสดงถึงการปฏิบัติงานของบุคลากรตามมาตรการป้องกันโรคของโรงพยาบาลในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ปฏิบัติในกรณีต่อไปนี้มากที่สุดตามลำดับ คือ มาตรการการเฝ้าระวังโรคได้แก่ ดำเนินการแยกผู้ป่วยที่เข้ารับบริการที่โรงพยาบาลในเรื่องติดเชื้อทางเดินหายใจด้วยอาการไอ หอบและปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ แต่ไม่ทำให้ประวัติเกี่ยวกับการเดินทางไปยังประเทศกลุ่มเสี่ยงหรือสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วย ไม่ปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 20.3 มาตรการการป้องกันโรค ได้แก่ ใส่หน้ากาก แวนตา สวมเสื้อคลุม สวมถุงมือ กรณีจำเป็นที่จะเข้าดูแลบริการผู้ป่วยที่ติดเชื้อทางเดินหายใจโดยไม่ทราบสาเหตุ ไม่ปฏิบัติคิดเป็นร้อยละ 19.3

4. เพศชายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงน้อยกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเรื่องอาการของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง คือ ไข้ ไอ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อและหายใจหอบเหนื่อย

5. ผู้ที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงน้อยที่สุดในเรื่อง ยารักษาไวรัสที่เป็นสาเหตุโดยตรงของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคและกลุ่มเสี่ยงที่จะติดเชื้อโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง มีความรู้คิดเป็นร้อยละ 0

6. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักผู้อำนวยการมีความรู้ที่น้อยที่สุดในเรื่องอาการของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ได้แก่ ไข้ ไอ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อและหายใจเหนื่อยหอบ มีความรู้คิดเป็นร้อยละ 60 บุคลากรที่ปฏิบัติงานในฝ่ายสนับสนุนทางการแพทย์มีความรู้ที่น้อยที่สุดในเรื่อง การป้องกันตนเองจากการติดเชื้อโรค จากข้อความที่ว่าถ้าเราแข็งแรง ออกกำลังกายทุกวัน นอนหลับเพียงพอ รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ จะป้องกันไม่ให้เป็นโรคซาร์สได้ แม้จะสัมผัสโรคโดยที่ไม่ป้องกัน มีความรู้คิดเป็นร้อยละ 29.17

7. บุคลากรที่ปฏิบัติงานที่ไม่สัมผัสใกล้ชิดผู้ป่วยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงน้อยกว่าผู้ปฏิบัติงานใกล้ชิดผู้ป่วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในกรณีดังต่อไปนี้คือ ความรู้เรื่องอาการของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง ได้แก่ ไข้ ไอ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อและหายใจเหนื่อยหอบ ความรู้เรื่องการเฝ้าระวังโรค คือ จะสงสัยว่าผู้ป่วยเป็นโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงเมื่อผู้ป่วยมีอาการมากกว่า 38 องศาเซลเซียส มีอาการทางระบบหายใจ เช่น ไอแห้ง ๆ หอบเหนื่อย หายใจลำบาก มีประวัติเดินทางไปยังท้องถิ่นที่มีการระบาดของโรคนั้น เช่น ชองกงจินแผ่นดินใหญ่หรือสัมผัสใกล้ชิดกับคนที่เป็นโรครายในสิบวัน และ ความรู้ในการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อโรค คือ การล้างมือบ่อย ๆ ก่อนที่จะสัมผัสใบหน้า ตา จมูก ปาก หลีกเลี่ยงไปในที่แออัด หรืออากาศถ่ายเทไม่สะดวก หลีกเลี่ยงเดินทางไปยังประเทศที่มีการระบาดของโรค ทำให้เราห่างไกลจากโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงได้

8. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในแผนกบุคคล ชุมการ มีค่าเฉลี่ยของความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการที่จะทำงาน ต่ำที่สุดในเรื่อง มีความรู้สึกภาคภูมิใจ ที่สามารถให้การดูแลผู้ป่วยโรคซาร์ส จนกระทั่งมีอาการเป็นปกติ และมีความรู้สึกที่ โรงพยาบาล จะมีชื่อเสียง และบุคลากร จะได้รับ คำยกย่องชมเชย จากการให้การดูแลผู้ป่วยโรคซาร์ส อย่างมีประสิทธิภาพ คิดเป็น ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นเท่ากับ 3.33

9. บุคลากรที่ปฏิบัติงาน ในแผนกพัฒนาคุณภาพ ปฏิบัติตามมาตรการการป้องกัน การแพร่กระจายเชื้อโรคน้อยที่สุด ในเรื่องจะดำเนินการแยกผู้ป่วยติดเชื้อทางเดินหายใจที่มาโรงพยาบาล

ด้วยอาการไข้ ไอ หอบ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ แต่ไม่ได้ให้ประวัติเกี่ยวกับการเดินทางไปยังประเทศ กลุ่มเสี่ยงหรือสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วย, แนะนำให้ส่งผู้ป่วย ไปยังห้องเฉพาะ ที่มีเครื่องดูดอากาศออก ภายนอก กรณีที่มีผู้ป่วยสงสัยจะเป็นโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง เข้ารับการรักษาที่แผนกผู้ป่วยใน และใส่หน้ากากแว่นตา ใส่หมวก สวมเสื้อคลุม สวมถุงมือ กรณีที่จำเป็นจะต้องเข้าดูแล บริการผู้ป่วยที่ติดเชื้ทางเดินหายใจโดยไม่ทราบสาเหตุคิดเป็นร้อยละ 0

5.4 ข้อเสนอแนะ

1. ให้การศึกษาอบรมแก่บุคลากรโรงพยาบาลลานนา ในรายละเอียด เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับโรคทางเดินหายใจรุนแรง และการป้องกันตนเอง จากการติดเชื้อโรค
2. เสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานและความมั่นใจ ของการทำงานของบุคลากร โดยมีการกำหนดมาตรการการป้องกันการแพร่กระจาย เชื้อโรค ให้มีความเข้มงวดมากยิ่งขึ้น และมีการกำหนดบทลงโทษ กรณีที่ไม่ปฏิบัติตาม
3. ให้ความรู้เรื่องโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง แก่บุคลากร โดยเน้นบุคลากรเพศชาย บุคลากรที่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสำนักผู้อำนวยการ และฝ่ายสนับสนุนทางการแพทย์
4. เสริมสร้างทัศนคติที่ดี ในการให้บริการผู้ป่วย แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในแผนกบุคลากรการ
5. ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติ ตามมาตรการการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงาน ในแผนกพัฒนาคุณภาพ

5.5 ข้อจำกัดในการศึกษา

จากการที่มีการระบาดของโรทางเดินหายใจรุนแรงในช่วงปลายปีพ.ศ. 2545 ถึงต้นปีพ.ศ. 2546 เนื่องจากมีข้อจำกัดในขั้นตอนการขออนุญาตเพื่อทำการศึกษา เป็นเหตุให้ไม่สามารถศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าวได้ คณะผู้ศึกษาสามารถทำการศึกษาได้อย่างเร็วที่สุดในช่วงระยะเวลาระหว่าง วันที่ 1 กรกฎาคม 2546 ถึง 31 กรกฎาคม 2546 ซึ่งเป็นระยะท้ายของการระบาดของโรคอาจจะทำให้ ความรุนแรงของความรู้สึกละและความคิดเห็นลดน้อยลง แต่อย่างไรก็ตามการที่ระยะเวลาผ่านไป ความรู้เกี่ยวกับโรคและช่องทางการติดต่อของโรครวมถึงการป้องกันโรครมีความชัดเจนมากขึ้นทำให้บุคลากรของโรงพยาบาลมีทัศนคติที่สมเหตุสมผลเกี่ยวกับการระบาดของโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงมากกว่าในระยะแรกซึ่งทุกคนมีความหวาดกลัวโรครุนแรงร้ายแรงที่ไม่เคยรู้จัก

5.6 ข้อเสนอแนะในการศึกษา

1. ศึกษาความคุ้มค่าในการลงทุนและการให้การดูแลผู้ป่วยในโรงพยาบาลแต่ละแห่งเปรียบเทียบกับให้การดูแลแบบรวมศูนย์ไว้ที่แห่งเดียวเช่น โรงพยาบาลเฉพาะทางสำหรับการดูแลโรค SARS
2. ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลลานนากับโรงพยาบาลแห่งอื่น เกี่ยวกับเรื่องโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง
3. ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติของบุคลากรต่อโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรงกับโรคติดต่ออื่น ๆ เช่น โรคเอดส์ วัณโรค ฯลฯ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved